

N:o 33.

Ank. till Riksd. kansli den 5 april 1907, kl. 4 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till
Kungl. Maj:t angående reglering af hofrätternas juris-
diktionsområden.*

I en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 66, anför herr *C. R. Johansson* i Jönköping:

»Genom uppgifter i tidningarna liksom ock genom yttranden vid olika tillfällen i Riksdagen och genom antydningar i årets statsverksproposition har allmänheten sig bekant, att inom vederbörande ämbetsverk utredning alltjämt pågår beträffande frågan om behovet och lämpligheten af att inrätta en särskild hofrätt för Norrland eller en del af Norrland. För hvar och en, som något närmare följt utvecklingen af detta ärende, synes det ock alldeles uppenbart, att det icke kan dröja särdeles länge, förrän nämnda fråga, som redan år 1904 var föremål för öfverläggning inom Riksdagen, på nytt måste komma under Riksdagens pröfning. Utvecklingen af Norrlands materiella kultur fortgår med raska steg, och därmed följer ökad arbete för de institutioner, genom hvilka rättsskipningen i denna del af landet ombesörjes. Men Svea hofrätt, som har att mottaga och i andra instansen afdöma alla från underrätterna i Norrland vädjade mål, tryckes

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 7 Saml. 29 Häft. (N:o 33)

redan under nuvarande förhållanden af en arbetsbörda, som, i trots af att domstolens arbetskrafter tid efter annan blifvit förstärkta, ej torde kunna ytterligare ökas. Och samtidigt äger det förhållandet rum, att denna hofrätt, som gång på gång blifvit utvidgad genom tillägg af nya divisioner, numera nått en sådan omfattning, att ett fortsatt förstörande af densamma genom ännu flera divisioners inrättning icke rimligen bör sättas i fråga. Anordnandet af en särskild hofrätt för Norrland eller en del af Norrland synes under dylika omständigheter inom kort blifva en hart när oundviklig åtgärd.

Af det nu påpekade förhållandet följer emellertid ingalunda, att det hittillsvarande antalet hofrätter i riket bör ökas. Inrättandet af en särskild hofrätt för landets nordliga delar bör i stället förbindas med en fullständig omreglering af hofrätternas jurisdiktionsområden. Blir en sådan åtgärd efter lämpliga grunder genomförd, synes ett antal af tre hofrätter fortfarande såsom hittills utan svårighet kunna vara till fyllest för landet.

Lämpligheten för att icke säga nödvändigheten af en sådan omreglering beträffande hofrätternas verksamhetsområden springer klart i ögonen icke minst vid en blick på åtskilliga af de uppgifter rörande hofrätternas arbete, hvilka anföras i den af chefen för kungl. justitiedepartementet afgifna ämbetsberättelsen för år 1904. Bland annat framgår af dessa uppgifter, att det antal af 12,514 mål som under år 1904 förelågo till afdömande i samtliga hofrätter, med följande procenttal fördelade sig på de olika hofrätterna:

Svea hofrätt	53,92	proc.	(6,748 st.)
Göta »	31,73	»	(3,971 »)
Hofrätten öfver Skåne och Blekinge	14,34	»	(1,795 »)

På Svea hofrätt ensam kom alltså mer än hälften af samtliga mål, som under nämnda år funnos till handläggning i dessa domstolar, under det blott omkring en sjundedel kom på hofrätten öfver Skåne och Blekinge.

Till ett liknande resultat kommer man, därest man jämför de olika hofrätternas områden med hvarandra i afseende å folkmängden. Det visar sig då enligt 1905 års folkmängdstatistik, att af hela rikets folkmängd komma på

Svea hofrätts område	omkr.	49	proc.
Göta »	»	36	»
Hofrättens öfver Skåne och Blekinge område....	»	15	»

En jämförelse mellan samma områden beträffande arealen lämnar naturligtvis siffror, som än starkare belysa olämpligheten af nu rådande förhållanden i detta afseende. Man finner därvid, att, medan Svea hofrätts område utgör inemot fyra femtedelar af hela rikets ytvidd, omfattar Göta hofrätts område blott omkring en sjättedel och hofrättens öfver Skåne och Blekinge område endast ungefär en trettiondedel af samma ytvidd. Betydelsen af denna omständighet kan man visserligen söka förringa men den bör dock ingalunda lämnas ur räkningen, i all synnerhet som — i fråga om Norrland — just dess stora utsträckning och aflägsenhet från Stockholm städse framhållits som ett starkt skäl för inrättandet af en särskild hofrätt för denna landsdel.

Slutligen må erinras, att Svea hofrätt för närvande arbetar på 8, Göta hofrätt på 4 och hofrätten öfver Skåne och Blekinge på endast 2 divisioner. Detta förhållande, som innebär, att Svea hofrätt har en ännu större arbetsstyrka än som svarar mot vare sig antalet afdömda mål (enligt 1904 års statistik) eller folkmängden inom jurisdiktionsområdet synes tyda på, att domstolen antingen genom de under senare tiden tillagda divisionerna erhållit en omfattning, som inverkar menligt på dess arbetskapacitet, eller ock har ett i genomsnitt mer svårarbetadt material att behandla än de öfriga hofrätterna. Skulle det senare vara fallet, så ligger det nära till hands att antaga, att det företrädesvis är just s. k. norrlandsmål, som genom sin beskaffenhet försena arbetet. Ett sådant antagande vinner stöd af åtskilliga uttalanden i Riksdagen vid denna frågas tidigare behandling därstädes. Den här antydda omständigheten framhölls nämligen då såsom ett af skälen för inrättandet af en särskild hofrätt för Norrland. En snabb och i öfrigt tillfredsställande handläggning af rättsärenden från denna landsdel förmenades i åtskilliga fall kräva en kännedom om speciellt norrländska förhållanden, hvilken i regeln icke kunde förutsättas hos andra än därstädes bosatta personer.

Hvad här sålunda anförts synes mig innebära fullgiltig anledning för ett yrkande, att frågan om inrättande af en särskild hofrätt för Norrland liksom ock eventuellt fråga om ett ytterligare förstärkande af de nuvarande arbetskrafterna i Svea hofrätt icke måtte föreläggas Riksdagen, med mindre samtidigt utredning förebringas rörande frågan om en fullständig omreglering af samtliga hofrätternas jurisdiktionsområden. I hufvudsak synes mig en sådan reglering böra gå ut på indragning af hofrätten öfver Skåne och Blekinge, hvars område i stället lägges under Göta hofrätt, utvidgning af sistnämnda hofrätt med en eller två divisioner och i sam-

band därmed eventuellt öfverflyttning af någon del af dess nuvarande område till Svea hofrätt, samt slutligen inrättandet af en ny hofrätt för Norrland eller för Norrland med undantag af Gäfleborgs län.

Den årliga besparing, som genom en dylik reglering skulle vinnas åt statsverket, uppgår — under förutsättning, att en särskild hofrätt för Norrland under alla förhållanden blir erforderlig — till ett belopp af 30,000 à 40,000 kronor eller summan af lönerna för en hofrättspresident, en hofrättssekreterare, en advokatfiskal, en aktuarie m. fl. tjänstemän samt utgifter för lokal m. m.

Initiativet till en sådan reglering bör tagas af Riksdagen, ty föga utsikt torde finnas, att vederbörande ämbetsverk af egen drift bringa frågan om en dylik åtgärd å bane. Men hänsyn till vikten bland annat däraf, att vid tillsättning af ordinarie befattningar i hofrätt, om hvars indragning eller förändring är fråga, nödiga förbehåll må kunna göras, bör ett dylikt initiativ icke uppskjutas.

Jag tillåter mig alltså vördsamt hemställa, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t tacktes under den pågående utredningen af frågan om inrättandet af en särskild hofrätt för Norrland eller eventuellt vid uppkommande behof af ytterligare förstärkning i Svea hofrätts arbetskrafter taga under öfvervägande jämväl frågan om en reglering af hofrätternas jurisdiktionsområden enligt sådana grunder, att — äfven efter inrättandet af en särskild hofrätt för Norrland — hofrätternas antal fortfarande må blifva endast tre.»

Frågan om en förändring i hofrätternas jurisdiktionsområden har sedan ganska lång tid tillbaka varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Det har härvid hufvudsakligen varit fråga om Svea hofrätt, på grund deraf att dess jurisdiktionsområde, enligt hvad man ansett, varit för stort och förty dess arbetsbörda för betungande. Redan år 1884 påpekade nya lagberedningen i ett den 6 juni samma år afgifvet betänkande i fråga om svenska rättegångsväsendets ombildning, att på grund af i åtskilliga landsdelar uppkomna förändringar i folkmängd, industri och samfärdsel en förändring af hofrättsindelningen syntes vara i hög grad praktiskt lämplig och gagnelig, samt att särskild uppmärksamhet härvid borde ägnas de norrländska länen. Vid 1895 års riksdag förelågo förslag till minskning af Svea hofrätts jurisdiktionsområde dels genom en kungl. pro-

position med förslag till Värmlands och Gottlands läns afskiljande därifrån och deras förläggande under Göta hofrätt, dels genom motion ou liknande åtgärd beträffande Värmlands och Örebro län. Dessa förslag blefvo likväl af Riksdagen afslagna liksom ock en i samband med dem väckt motion om indragning af hofrätten öfver Skåne och Blekinge och dessa provinser förläggande under Göta hofrätt. Vid 1896 års riksdag framställdes i motioner förslag om skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t täcktes efter utredning göra framställning till Riksdagen om beviljande af medel för inrättande af en särskild hofrätt för Norrland. Dessa motioner blefvo emellertid af Riksdagen afslagna och samtidigt beviljades på grund af en kungl. proposition medel till öfverflyttande af en division från Göta till Svea hofrätt. Det är äfven på detta sätt eller genom att skapa nya divisioner för Svea hofrätt, som man hittills sökt reglera denna hofrätts alltjämt växande arbetsböda. Då frågan om inrättande af en särskild hofrätt för Norrland eller del däraf år 1904 på grund af särskilda motioner gjordes till föremål för Riksdagens öfvervägande, uttalade Riksdagen genom sitt då fattade beslut, att det icke torde vara nödvändigt, att Riksdagen i denna fråga toge initiativet, utan att detta lämpligast borde öfverlätas åt Kungl. Maj:t. Såsom motionären äfven påpekar, synes af vissa yttranden i innevarande års statsverksproposition framgå, att en utredning rörande behovet och lämpligheten af inrättandet af en särskild hofrätt för de norra delarna af riket f. n. pågår. Vid öfvervägandet af denna fråga torde Kungl. Maj:t icke underlåta att taga under ompröfning andra med denna i samband stående ämnen och därvid jämväl här förevarande eller lämpligheten att bibehålla det nuvarande antalet af hofrätternas jurisdiktionsområden.

Med anledning af hvad motionären anför, vill utskottet vidare erinra, att enligt kungl. kungörelsen den 19 maj 1876 den, som efter 1876 års lönestats fastställande utnämnes till assessor, notarie eller fiskal i hofrätt, är förbunden att låta sig förflyttas till annan hofrätt, hvilken skyldighet beträffande Göta hofrätt gäller de fem yngsta assessorerna, de två yngsta notarierna och den yngste fiskalen samt vidkommande hofrätten öfver Skåne och Blekinge de två yngste assessorerna, de två yngste notarierna och den yngste fiskalen. Rörande Svea hofrätt gäller jämväl berörda kungl. kungörelse, hvilken dock på grund af särskilda gånger gjorda förstärkningar i denna hofrätts arbetsstyrka åtföljts af två andra kungl. kungörelser, nämligen den 30 maj 1890 och den 22 maj 1896. Enligt dessa kungörelser äro innehafvare af löner å 1876, 1890 och 1896

års aflöningsstater inom denna hofrätt underkastade samma flyttningsskyldighet som inom de öfriga hofrätterna, hvilken skyldighet dock endast träffar de åtta yngste assessorerna, de fyra yngste notarierna och de två yngste fiskalerna.

Under åberopande af hvad sålunda anförts, och då utskottet, i öfverensstämmelse med hvad 1904 års Riksdag i liknande fall uttalat, anser, att initiativet i förevarande afseende lämpligen bör öfverlämnas till Kungl. Maj:t, hemställer utskottet:

att ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 5 april 1907.

På lagutskottets vägnar:

C. A. SJÖCRONA.

Herrar *Widén* och *Lindhagen* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.